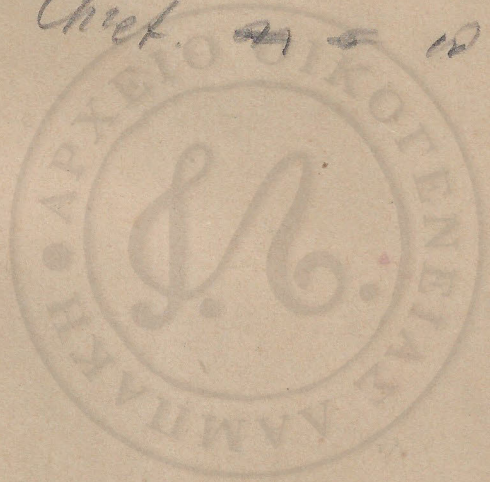

" Le Pantokrator de la petite
Sainte-Sophie est un autre
exemplaire de celui de
Saphne. » Idron. Manuel
d'Icon. Chret. *et d'icône*
n. XV.

Νόμισμα Βασ. II το Μουσείο
βασ. της Γερμ. (Κυβερν. II. και της Γερμ.
1025). Ο αριθμ. 2. 1/2 του αργ. 1/16.

Der Herr Baron v. Spreti in Bayern. i.
Seib. einer H. 1/2 αργ. 1/16. 1/16.
Sprei ist ein

Πρωτότυπ. 2. Αποστολ. α. α. 1. Δύο

Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΔΑΦΝΙΟΥ

ὡς οὗτος ἐβώζετο μέχρι τῆς πρωίας
τῆς 10 Ἰανουαρίου 1889.

1

2

Οὕτω δὲ ἡ νέα αὕτη τέχνη ἐνισχυομένη καὶ ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων αὐτῶν τιμωμένη¹ κατὰ τὸν 5' αἰῶνα, ἐν τῷ Ναῷ τῆς Μεγαλυνίου Σοφίας, ἀπετέλεσε τὰ λαμπρὰ καὶ θαυμάσια αὐτῆς ἔργα, ἐν οἷς τοσοῦτῳ θαυμαστῶς ἀνεπτύχθη ἡ μυστηριώδης τῆς τέχνης ταύτης δύναμις καὶ σοβαρὰ μεγαλοπρέπεια. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἡ Βυζαντιακὴ μουσειογραφία, ὡς ἰδίᾳ Σχολῇ εἰς ὕψιστον ἐξυψώθη βαθμὸν τελειότητος, ἣν οἱ μεταγενέστεροι Ναοὶ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐτῶν διακοσμήσει ἐκ παντὸς τρόπου ἀπειμιοῦντο καὶ ἀντέγραφον. Οὕτω κατ' ἀπομίμησιν τῶν ψηφοθετημάτων τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας ἐγένοντο τὰ ψηφοθετήματα τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Δαφνίου, τοῦ παρὰ τὴν Λεβαδείαν Ναοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ ὡς καὶ τὰ ἀρχαῖα ψηφοθετήματα τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου². Βραδύτερον δὲ ἡ μουσειωτικὴ Βυζαντιακὴ τέχνη, ἐν τῷ Νορμανδικῷ κράτει ὑπὸ Ἑλλήνων τεχνιτῶν ἐξασκουμένη ἀπετέλεσε τὴν Νορμανδικὴν μουσειωτικὴν Σχολήν, ἥς τὰ κύρια ἔργα εὑρίνται ἐν Πανόρμῳ τῆς Σικελίας καὶ τοῖς περίξ³, καὶ ὧν ἄριστον ψηφοθέτημα ὁ ἐν τῷ μύακι τῆς Cefalù Παντοκράτωρ (ἰδὲ σ. 126).

Τέχνη τῶν ψηφοθετημάτων.

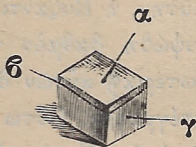
Πᾶσα ἡ τέχνη καὶ ἡ εὐκολία τῶν ἀρχαίων ψηφοθετημάτων συνίστατο εἰς τὸ ὑπὸ τὰς ψηφίδας τιθέμενον ὑπόχρισμα, ὅπερ ἐπὶ ἱκανὸν μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ψηφοθετήματος ἔμενεν ὑγρόν, καὶ οὐ ἡ χημικὴ σύστασις σήμερον ἀτυχῶς ἀγνοεῖται. Οἱ ἀρχαῖοι ψηφοθέται προητοιμάζον πρῶτον τὰς ἑαυτῶν ψηφίδας, τὸ μὲν ἐκ φυσικῶν λίθων ποικίλου χρώματος συνισταμένας, τὸ δὲ ἐκ χυτῆς ὑάλου, ἥτις τὸ κατ' ἀρχὰς ἐχύνετο εἰς μικρὰς ὑαλίνους πλάκας, αἱ ἐπέθετον εἴτα ἐπὶ κοπτεροῦ ἄκμονος καὶ διὰ σφυρίου διήρουν εἰς μικροὺς τετραγωνικοὺς κύβους· κυρίως δὲ ἰδίαν ἐργασίαν ἀπῆτουν αἱ χρυσαῖ ψηφίδες προετοιμαζόμεναι οὕτω· πρῶτον ἐχύνετο ἡ

¹ Προχ. περὶ χτισμ. 6. 203—204.

² Περιγραφὴν καὶ ἀπεικονίσεις τούτων ἰδὲ ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ἔργῳ Ferdinand Ongania. «Il Tesoro di san Marco in Venezia, 1885. Ἀκριβῆ δὲ κατάλογον τῶν ψηφοθετημάτων τῶν πρώτων αἰώνων μέχρι τοῦ 9' αἰῶνος, ἰδὲ Kraus Real-Encyclopädie der Christlichen Alterthümer, ἐν λέξει «Mosaik».

³ Παρβλ. σ. 14, 68.

ύαλινη πλάξ, ἐπ' αὐτῆς εἶτα ἐπεστρώνυτο λεπτεπίλεπτον φύλλον χρυσοῦ, ἐφ' οὗ εἶτα ἐπετίθετο λεπτοτάτη ὕαλος πρὸς προφύλαξιν τοῦ χρυσοῦ· ἐτέμνετο δ' εἶτα εἰς μικρὰ τετραγωνικὰ τμήματα, καὶ οὕτως ἀπετελεῖτο ἡ χρυσῇ ψηφίς, ἥτις κατὰ ταῦτα συνίσταται α') ἐκ τῆς φολίδος¹, ἥτοι ἐκ τῆς πρὸς φύλαξιν τοῦ χρυσοῦ ὕαλου α, β') ἐκ τοῦ φύλλου τοῦ χρυσοῦ β καὶ γ') ἐκ τοῦ λοιποῦ σώματος τῆς ὕαλου γ.

Μετὰ τὴν προετοιμασίαν ταύτην τῶν ψηφίδων, ἅπαν τὸ μέρος τὸ εἰς μουσεῖωσιν προκείμενον ἠλείφετο δι' ὑποχρίσματος, ὅπερ, ὡς ἤδη εἵπομεν, εἶχε τὴν ἄγνωστον νῦν ιδιότητα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὅπως μένη νωπὸν· ἐπ' αὐτοῦ ὁ πρωτομάστωρ διὰ χρωμάτων ἐσχεδιαγράφει τὴν παράστασιν, μεθ' ὃν ἕτερος κατὰ τὸ ὑποκείμενον χρῶμα, ἐπεκόλλα τὰς ψηφίδας· διὰ μικρᾶς δ' εἶτα σανίδος, ἐπιτιθεμένης ἐπὶ τῶν ψηφοθετημάτων καὶ ταύτης διὰ σφυρίου πιεζομένης, ἐστρώννουν κανονικῶς τὰς ψηφίδας, καὶ οὕτως ἐσχηματίζετο ἴση καὶ κανονικὴ ἡ ἐπιφάνεια τούτων. Ὅτι δὲ ἐσωτερικῶς ἐπὶ τοῦ ὑποχρίσματος ἐζωγραφεῖτο πρῶτον ἡ εἰκὼν, τοῦτο σαφῶς καταφαίνεται ἐκ τῶν Προφητῶν τοῦ θόλου τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς Δαφνίου, καὶ ἰδίως ἐκ τῆς εἰκόνης τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ.

Τοῦ ἀρχαίου ὅμως τούτου ὑποχρίσματος ἀπολεσθέντος, οἱ νῦν ψηφοῦνται ἀναγκάζονται ὅπως διὰ γύψου ἢ ἐτέρου τινὸς μίγματος, τῆς ῥωμαϊκῆς καλουμένης μαστίχης, τῆς μετὰ $\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας σχεδὸν ἀποξηρανομένης προετοιμάζωσι καὶ σχεδικογραφῶσι μικρὸν μόνον μέρος τῆς εἰκόνης, καὶ οὕτω βραδυποροῦντες μετὰ μακρὸν χρόνον καὶ κόπον φθάνουσιν εἰς τὸ πέρας τῆς εἰκόνης.

Ἄριστοι ψηφοῦνται τῆς ἐποχῆς ἡμῶν εἰσιν οἱ ἀδελφοὶ Bonnano, περὶ ὧν τὰ δέοντα ἤδη ἐν σελ. 65 εἵπομεν.

Ἄξια τῶν ψηφοθετημάτων τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Δαφνίου.

Διὰ τέσσαρας κυρίως λόγους ἡ ἀξία τῶν ψηφοθετημάτων τῆς Μονῆς Δαφνίου ἐστὶ μεγίστη· πρῶτον, διότι ταῦτά εἰσιν ἔργα ἀρ-

¹ Κατὰ τοὺς ψηφοῦντας ἀδελφοὺς Bonnano, τὸ λεπτὸν τῆς φολίδος ἐστὶ γνόρισμα τῆς ἀρχαιότητος τῆς ψηφίδος.

Exp. Paragon, or Marjory
let. weeping now, as I had
now Emma's depression
and, in fact it is very
less, in fact.

20th Jan. 64. I am in my study
 in the room of Mrs. J. H. Hays
 at the present time. I am
 studying the book of Mrs. Hays
 in the room of Mrs. Hays
 in the room of Mrs. Hays
 in the room of Mrs. Hays

χαίας τέχνης· δεύτερον, διότι ἡ τέχνη αὕτη, ὡς ἄνωτέρω εἶδομεν, σήμερον ἀπωλέσθη· τρίτον, διότι τὰ ἔργα ταῦτα οὐδεμίαν ἐπισκευὴν ἔκτοτε ὑποστάντα, ὡς τὰ ἐν τῇ Δύσει τὰ ἀεννάως ἐπιδιωρούμενα καὶ ἐπισκευαζόμενα, διαμένουσιν ἀνέπαφα ὡς ἐξῆλθον τῶν χειρῶν τῶν ἀρχαίων ψηφοθετῶν, καὶ τέταρτον, ὅπερ μέγιστον, τὰ ψηφοθετήματα ταῦτα τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Δαφνίου εἰσὶ τῶν ἀρίστων καὶ καλλιτεχνικωτάτων ψηφοθετημάτων, ἐξ ὧν τέως μετ' ἐπιστάσις εἶδομεν καὶ ἐμελετήσαμεν, οὕτω συνεκρίναμεν ταῦτα πρὸς τὰ ἐν Βενετίᾳ περίφημα ψηφοθετήματα τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου¹ πρὸς τὰ ἐν τῷ παρὰ τὴν Λεβαδεῖαν ἀρχαίῳ Ναῷ τῆς Μονῆς τοῦ ὁσίου Λουκά², πρὸς τὰ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Μεσσήνης ὑπάρχοντα ἔργα τοῦ 1330³, παρεβάλομεν ταῦτα πρὸς τὰ ἐν Πανόρμῳ τῆς Σικελίας ἐν τῷ Ναῷ τῆς Μορτοράνας ὠραῖα ψηφοθετήματα τοῦ 16^{ου} αἰῶνος [1132]⁴, πρὸς τὰ ὡσαύτως αὐτόθι παγκοσμίου φήμης ἀπολαύοντα ψηφοθετήματα τῆς Καπέλλας Παλατινῆς (1140—1143)⁵, συνεκρίναμεν ταῦτα πρὸς τὰ μεγαλοπρεπῆ ἔργα τῆς Μητροπόλεως τοῦ Monreale [1189]⁶, ἐξεδράμομεν μέχρι καὶ τῆς πόλεως Cefalù ὅπως ἐκ τοῦ σύνεγγυς σπουδάσωμεν καὶ μελετήσωμεν καὶ τὰ ἀπομεμακρυσμένα ἐκεῖνα ψηφοθετήματα τῆς Μητροπόλεως ταύτης [1148]⁷, καὶ ὅμως ἐκ πάντων τῶν ἄνωτέρω ψηφοθετημάτων, τὰ ψηφοθετήματα τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Δαφνίου ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ λαμπρότερα, τεχνικώτερα

¹ Ταῦτα ἰδὲ ἐν τῷ ἔργῳ Ferd. Ongania. *Il Tesoro di San Marco in Venezia*. 1885.

² Περιγραφὴν τούτων ἄνευ εἰκόνων ἰδὲ Γ. Κρέμου *Φωκικά*. Τόμ. Β', 1880, σ. 177—198.

³ Gsell-Fels. *Unter-Italien*. Τόμ. II. 1877, σ. 523.

⁴ Ὁ Ναὸς οὗτος ἐκτίσθη τῷ 1143 ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος ναυάρχου Γεωργίου τοῦ Ἀντιοχείως ἐφ' ᾧ τὸ πάλαι καὶ ναὸς τῆς S. Maria dell'Ammiraglio ἔκαλεῖτο, ἀπὸ δὲ τῆς Ἡγουμένης Aloisia Martorana, τῷ 1193 ὀνομάσθη Ναὸς τῆς Μαρτοράνας (Gsell-Fels, σ. 177) Μονογραφίαν περὶ τοῦ Ναοῦ τούτου ἔγραψεν ὁ ἀξιόλογος ἀρχιτέκτων καὶ ἡμῖν γνώριμος κ. G. Patricolo «La chiesa di S. Maria dell'Ammiraglio in Palermo. 1883.

⁵ Gsell-Fels, σ. 201. Ταῦτα ἰδὲ εἰς LXVII, πίνακας ἐν τῷ ἔργῳ, Andrea Terzi, «La Cappella di S. Pietro.»

⁶ Gsell, Fels σ. 55. Ταῦτα ἰδὲ Gravina. «Il Duomo di Monreale.»

⁷ Gsell-Fels σ. 469.

καὶ τῷ σχεδίῳ ἀκριβέστερα¹, ὁ ὑπὸ τὸν Σταυρὸν ἱστάμενος Ἰωάννης, ἡ πολυπλοκωτάτη σύνθεσις τῆς εἰς Ἀδου τοῦ Ἰησοῦ καθόδου, καὶ αἱ ὑπὸ τὸν θόλον ἐν τοῖς τριγώνοις παραστάσεις τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ, εἰσι μοναδικὰ καὶ ἀπαράμιλλα τῷ ὄντι ἔργα τῆς ἀρίστης μουσειογραφικῆς Βυζαντιανῆς τέχνης. Ἐπὶ τῆς πτυχολογίας καὶ στάσεως τῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας τέχνης στηριζόμενα. Τοσαύτη ἡ τῶν ψηφοθετημάτων τούτων ἱστορικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀξία, εἰς ὧν ἤδη τὴν καταγραφὴν καὶ περιγραφὴν μεταβαίνομεν.

Καταγραφὴ καὶ περιγραφὴ τῶν τέως ἐν τῷ Ναῷ τῆς Μονῆς Δαφνίου περισωθέντων ψηφοθετημάτων.

(Ἰδὲ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς ἐν τῇ ἐν τέλει ἀρχιτεκτονικῇ τοῦ Ναοῦ κατόψει).

Ἐν τῷ Νάρθηκι.

1. [ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ]. — Μεγάλῃ μουσειακῇ παραστάσει², ἀφ' ὧν ἀρχεται ἡ σειρὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων τῆς Μονῆς Δαφνίου. Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ, ἐφ' οὗ ὑπάρχει ἀγία τράπεζα κεκαλυμμένη διὰ κιθωρίου, ἵσταται ὁ γέρων ἱερεὺς Ζαχαρίας, ὑπεράνω τῶν κεκλεισμένων πυλίδων ἐκτείνων τὰς χεῖρας πρὸς τὴν τριετίζουσαν Κόρην Μαρίαν³ δεχόμενος ταύτην παρὰ τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἀννης. Κατὰ τὰ ἀναγινωσκόμενα δὲ ἐν τῷ αὐτῷ Πρωτοευαγγελίῳ⁴, ὁπίσω τῆς θεόπαιδος, τέσσαρες παρθένοι λαμπαδηφοροῦσαι συνοδεύουσι ταύτην προσαγομένην ἐν τῷ Ναῷ Κυρίου. Ὁραῖον καὶ λίαν ἐκφραστικόν ἐστὶ τὸ πρόσωπον τῆς Παρθένου, ἥτις φέρει σεμνὴν καὶ μεγαλοπρεπεῖα περιβολὴν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ὑπεράνω τοῦ ἱεροῦ ἵπταται Ἄγγελος, παρ' οὗ, κατὰ τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον⁵, ἡ

¹ Μοναδικὴν ἐξαίρεσιν ὁμολογοῦμεν ὅτι ποιεῖται ὁ Παντοκράτωρ τῆς Cefalù ἀπεριγράφτου ἀληθῶς ὠραιότητος μουσειακὸν τοῦ 16' αἰῶνος.

² Protœvang. Jacobi, VI. ἔκδ. Tischendorf. Lipsiæ. 1853.

³ Protœvang. Jacobi, VI.

⁴ Κεφ. VI.

⁵ Brotoevang Jacobi, VIII.

Θεοτόκος ἐλάβανε τροφήν ἐν τῷ ἱερῷ διαμένουσα¹. Ἀπὸ τῆς εἰ-
κόνος ταύτης ἀτυχῶς λείπει ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰωακείμ· ἐν ὄλῳ δὲ ἐν
τῇ παραστάσει ταύτῃ διεσώθησαν ὀκτὼ κεφαλαί. *π. 13.*

2. [Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ].— Ὡσαύτως μεγάλη μουσειακὴ
παράστασις, ἀφ' ἧς δυστυχῶς διεσώθησαν μόνον ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ
Θεοτόκος. Ἡ στάσις τῶν δύο τούτων σωμάτων ἐστὶν ἀρίστη καὶ ἡ
πτυχολογία μεγαλοπρεπεστάτη. Εἰς τὸ βάθος τῆς εἰκόνος διεσώθη
ἱερὸν κιβώριον ὑπὸ τεσσάρων κιόνων ὑποθασταζόμενον. Ἐν ὄλῳ
ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ διεσώθησαν κεφαλαί δύο. *π. 3.*

3. [Ο ΔΕΙΗΝΟΣ Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ]. — Διαρρυστα μεγάλη μουσειακὴ
παράστασις ἀφ' ἧς περιεσώθη εἰς μὲν τὸ ἀριστερὸν ἄκρον ἡ κεφαλὴ
μόνον τοῦ Ἰησοῦ, εἰς δὲ τὸ δεξιὸν δύο τῶν μαθητῶν καθήμενοι
καὶ εὐλογοῦντες· τούτων ὁ μὲν ἔχει συνηνωμένον τὸν μέγαν δά-
κτυλον μετὰ τοῦ μέσου καὶ παραμέσου, ὁ δὲ τὸν μέγαν μετὰ τοῦ
παραμέσου καὶ μικροῦ· σημειωτέον ὅτι καὶ αἱ τρεῖς περιωθεῖσαι
αὗται κεφαλαί εἰσι λίαν ἐκφραστικαὶ καὶ ζωηραί, καλλιτεχνικώ-
τατα ἔργα ἀρίστης Βυζαντινακῆς μουσειογραφικῆς τέχνης. *π. 12.*

4. Τεμάχιον ὡσαύτως διαρρυστα μεγάλης μουσειακῆς πά-
στάσεως ἀφ' ἧς διεσώθησαν τέσσαρες ἄνδρες, ὧν εἰς γέρων, πιθανῶς
ὁ Ἀπόστολος Πέτρος καὶ ἕτερος ἀνὴρ καθήμενος, ὠραίαν καὶ πλου-
σίαν ἐνδυμασίαν ἔχων. *π. 4.*

5. Ἀμυδρὰ λείψανα ἐντελῶς διαρρυστῶν παραστάσεων.

Ἐν τῷ κυρίῳ Ναῶ.

6. [Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ].— Ἡ σύνθεσις καὶ ἡ διάταξις
τῶν περὶ τὴν σορὸν τῆς Θεοτόκου συνηγμένων μαθητῶν καὶ ἱεραρ-
χῶν, ἡ σεμνότης καὶ ὁ ὠχρὸς χρωματισμὸς τοῦ προσώπου τῆς θεο-
μήτορος καὶ ἡ ἱερὰ μεγαλοπρέπεια μεθ' ἧς ἐστὶν ἡπλωμένη ἐπὶ τῆς
σοροῦ τὸ ἅγιον σῶμα τῆς Θεοτόκου καθιστᾷ τὴν παράστασιν

¹ Ἡ παράστασις αὕτη ἀτυχῶς κατεστράφη κατὰ τὸ ἥμισυ ἀπὸ δὲ τῶν
σωμάτων λείπει ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰωακείμ.

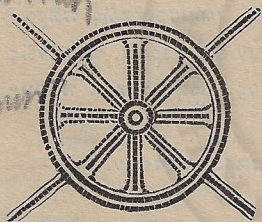
Ἐν τῇ ἐν Βενετίᾳ Ναῶ τοῦ ἀγίου Μάρκου εὑρηται ὁμοία περίπου μου-
σειακὴ εἰκὼν παριστάσα τὴν μετὰ ἐννέα ἔτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ παραλαβὴν τῆς
Θεοτόκου ἀπὸ τοῦ Ἰωσήφ. (Protoevang. Jac. IX) τὴν εἰκόνα ταύτην ἰδὲ ἐν
τῇ ἐκδόσει τοῦ Onganiä πίν. XLI.

ταύτην ὑπερτέραν πάσης περιγραφῆς, καὶ ὡς τοιαύτην συνιστῶμεν πᾶσι τοῖς περὶ τὴν Βυζαντιακὴν ἀγιογραφίαν ἀσχολουμένοις.

Δυστυχῶς ὅμως τὴν πολυτίμον καὶ ὠραίαν ταύτην εἰκόνα κατέστρεψαν τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, ἅτινα δι' ὑπερκειμένης ἀνεφγμένης θυρίδος, ὡς δι' ὀχετοῦ τινος, ἀφθόνως ἀπὸ τῆς στέγης κατήρχοντο ἐν τῷ Ναῷ. Ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ διεσώθησαν περίπου κεφαλαὶ δέκα. *Ἦν φέρωνται 12. ἡλικία ὑψηλὴ*

7. Ο ΑΓΙΟΣ ΣΕΡΓΙΟΣ. — Νέος ἀγένειος φέρων λευκὴν περιβολὴν καὶ κρατῶν τῇ μὲν δεξιᾷ στρατιωτικὴν ῥάβδον, φέρουσαν ὠραῖον Βυζαντιακὸν κόσμημα, τῇ δ' ἀριστερᾷ ξίφος ἐν θήκῃ.

8. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΚΧΟΣ. — Νέος ἀγένειος συναθλητὴς τῷ Σεργίῳ (296), φέρων ὡσαύτως λευκὴν περιβολὴν¹ καὶ κρατῶν τῇ δεξιᾷ σπάθην ἐν θήκῃ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ῥάβδον, ὡς ὁ ἅγιος Σέργιος· ἡ λευκὴ περιβολὴ τοῦ ἁγίου τούτου, ἡ περὶ καὶ μεγαλοπρεπὴς στάσις καὶ ἡ πλουσιωτάτη *πτοχολογία* τῆς περιβολῆς αὐτοῦ, καθιστᾷ τὴν ἀγιογραφίαν ταύτην ἐν τῶν πολυτίμων ψηφοθετημάτων τοῦ Ναοῦ τούτου.

9. Ἐπὶ τοῦ θόλου : [Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ] κατεστραμμένος κατὰ τὸ ἥμισυ, περὶ οὗ ἤδη τὰ δέοντα ἐν τοῖς προηγηθεῖσι (σελ. 85) εἵπομεν.

10. Ὡσαύτως ἐπὶ τοῦ θόλου ἦν ἕτερος [ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ], οὗ ἐλάχιστα ἔχνη νῦν διεσώθησαν.

12 Μ. Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ. — Αὐστηροῦ Βυζαντιακοῦ τύπου ἅγιος, τῇ ἀριστερᾷ κρατῶν λευκὸν σταυρὸν μονόγραμμον. *ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικία*

¹ Ἀποκαλ. ζ', 11.

Wienpa mit der Inszenierung

5. erhöht zur Nachsch.
am 21. 12.

Wednesday 18.

Н по волята на Х'дн

3. The English. [74' 4' 0" in the
 1890s in the early part of the 19th
 century. The year 1890 was the
 first. The year of the 19th century.
 The year of the 19th century.
 The year of the 19th century.
 The year of the 19th century.

(Σύμψη 52) 1

[H'π coob oia zu tr'ida.]

~~Thompson's~~ ~~order~~ ~~2~~ ~~1875~~ ~~1876~~ ~~1877~~ ~~1878~~ ~~1879~~ ~~1880~~ ~~1881~~ ~~1882~~ ~~1883~~ ~~1884~~ ~~1885~~ ~~1886~~ ~~1887~~ ~~1888~~ ~~1889~~ ~~1890~~ ~~1891~~ ~~1892~~ ~~1893~~ ~~1894~~ ~~1895~~ ~~1896~~ ~~1897~~ ~~1898~~ ~~1899~~ ~~1900~~ ~~1901~~ ~~1902~~ ~~1903~~ ~~1904~~ ~~1905~~ ~~1906~~ ~~1907~~ ~~1908~~ ~~1909~~ ~~1910~~ ~~1911~~ ~~1912~~ ~~1913~~ ~~1914~~ ~~1915~~ ~~1916~~ ~~1917~~ ~~1918~~ ~~1919~~ ~~1920~~ ~~1921~~ ~~1922~~ ~~1923~~ ~~1924~~ ~~1925~~ ~~1926~~ ~~1927~~ ~~1928~~ ~~1929~~ ~~1930~~ ~~1931~~ ~~1932~~ ~~1933~~ ~~1934~~ ~~1935~~ ~~1936~~ ~~1937~~ ~~1938~~ ~~1939~~ ~~1940~~ ~~1941~~ ~~1942~~ ~~1943~~ ~~1944~~ ~~1945~~ ~~1946~~ ~~1947~~ ~~1948~~ ~~1949~~ ~~1950~~ ~~1951~~ ~~1952~~ ~~1953~~ ~~1954~~ ~~1955~~ ~~1956~~ ~~1957~~ ~~1958~~ ~~1959~~ ~~1960~~ ~~1961~~ ~~1962~~ ~~1963~~ ~~1964~~ ~~1965~~ ~~1966~~ ~~1967~~ ~~1968~~ ~~1969~~ ~~1970~~ ~~1971~~ ~~1972~~ ~~1973~~ ~~1974~~ ~~1975~~ ~~1976~~ ~~1977~~ ~~1978~~ ~~1979~~ ~~1980~~ ~~1981~~ ~~1982~~ ~~1983~~ ~~1984~~ ~~1985~~ ~~1986~~ ~~1987~~ ~~1988~~ ~~1989~~ ~~1990~~ ~~1991~~ ~~1992~~ ~~1993~~ ~~1994~~ ~~1995~~ ~~1996~~ ~~1997~~ ~~1998~~ ~~1999~~ ~~2000~~ ~~2001~~ ~~2002~~ ~~2003~~ ~~2004~~ ~~2005~~ ~~2006~~ ~~2007~~ ~~2008~~ ~~2009~~ ~~2010~~ ~~2011~~ ~~2012~~ ~~2013~~ ~~2014~~ ~~2015~~ ~~2016~~ ~~2017~~ ~~2018~~ ~~2019~~ ~~2020~~ ~~2021~~ ~~2022~~ ~~2023~~ ~~2024~~ ~~2025~~ ~~2026~~ ~~2027~~ ~~2028~~ ~~2029~~ ~~2030~~ ~~2031~~ ~~2032~~ ~~2033~~ ~~2034~~ ~~2035~~ ~~2036~~ ~~2037~~ ~~2038~~ ~~2039~~ ~~2040~~ ~~2041~~ ~~2042~~ ~~2043~~ ~~2044~~ ~~2045~~ ~~2046~~ ~~2047~~ ~~2048~~ ~~2049~~ ~~2050~~ ~~2051~~ ~~2052~~ ~~2053~~ ~~2054~~ ~~2055~~ ~~2056~~ ~~2057~~ ~~2058~~ ~~2059~~ ~~2060~~ ~~2061~~ ~~2062~~ ~~2063~~ ~~2064~~ ~~2065~~ ~~2066~~ ~~2067~~ ~~2068~~ ~~2069~~ ~~2070~~ ~~2071~~ ~~2072~~ ~~2073~~ ~~2074~~ ~~2075~~ ~~2076~~ ~~2077~~ ~~2078~~ ~~2079~~ ~~2080~~ ~~2081~~ ~~2082~~ ~~2083~~ ~~2084~~ ~~2085~~ ~~2086~~ ~~2087~~ ~~2088~~ ~~2089~~ ~~2090~~ ~~2091~~ ~~2092~~ ~~2093~~ ~~2094~~ ~~2095~~ ~~2096~~ ~~2097~~ ~~2098~~ ~~2099~~ ~~2100~~ ~~2101~~ ~~2102~~ ~~2103~~ ~~2104~~ ~~2105~~ ~~2106~~ ~~2107~~ ~~2108~~ ~~2109~~ ~~2110~~ ~~2111~~ ~~2112~~ ~~2113~~ ~~2114~~ ~~2115~~ ~~2116~~ ~~2117~~ ~~2118~~ ~~2119~~ ~~2120~~ ~~2121~~ ~~2122~~ ~~2123~~ ~~2124~~ ~~2125~~ ~~2126~~ ~~2127~~ ~~2128~~ ~~2129~~ ~~2130~~ ~~2131~~ ~~2132~~ ~~2133~~ ~~2134~~ ~~2135~~ ~~2136~~ ~~2137~~ ~~2138~~ ~~2139~~ ~~2140~~ ~~2141~~ ~~2142~~ ~~2143~~ ~~2144~~ ~~2145~~ ~~2146~~ ~~2147~~ ~~2148~~ ~~2149~~ ~~2150~~ ~~2151~~ ~~2152~~ ~~2153~~ ~~2154~~ ~~2155~~ ~~2156~~ ~~2157~~ ~~2158~~ ~~2159~~ ~~2160~~ ~~2161~~ ~~2162~~ ~~2163~~ ~~2164~~ ~~2165~~ ~~2166~~ ~~2167~~ ~~2168~~ ~~2169~~ ~~2170~~ ~~2171~~ ~~2172~~ ~~2173~~ ~~2174~~ ~~2175~~ ~~2176~~ ~~2177~~ ~~2178~~ ~~2179~~ ~~2180~~ ~~2181~~ ~~2182~~ ~~2183~~ ~~2184~~ ~~2185~~ ~~2186~~ ~~2187~~ ~~2188~~ ~~2189~~ ~~2190~~ ~~2191~~ ~~2192~~ ~~2193~~ ~~2194~~ ~~2195~~ ~~2196~~ ~~2197~~ ~~2198~~ ~~2199~~ ~~2200~~ ~~2201~~ ~~2202~~ ~~2203~~ ~~2204~~ ~~2205~~ ~~2206~~ ~~2207~~ ~~2208~~ ~~2209~~ ~~2210~~ ~~2211~~ ~~2212~~ ~~2213~~ ~~2214~~ ~~2215~~ ~~2216~~ ~~2217~~ ~~2218~~ ~~2219~~ ~~2220~~ ~~2221~~ ~~2222~~ ~~2223~~ ~~2224~~ ~~2225~~ ~~2226~~ ~~2227~~ ~~2228~~ ~~2229~~ ~~2230~~ ~~2231~~ ~~2232~~ ~~2233~~ ~~2234~~ ~~2235~~ ~~2236~~ ~~2237~~ ~~2238~~ ~~2239~~ ~~2240~~ ~~2241~~ ~~2242~~ ~~2243~~ ~~2244~~ ~~2245~~ ~~2246~~ ~~2247~~ ~~2248~~ ~~2249~~ ~~2250~~ ~~2251~~ ~~2252~~ ~~2253~~ ~~2254~~ ~~2255~~ ~~2256~~ ~~2257~~ ~~2258~~ ~~2259~~ ~~2260~~ ~~2261~~ ~~2262~~ ~~2263~~ ~~2264~~ ~~2265~~ ~~2266~~ ~~2267~~ ~~2268~~ ~~2269~~ ~~2270~~ ~~2271~~ ~~2272~~ ~~2273~~ ~~2274~~ ~~2275~~ ~~2276~~ ~~2277~~ ~~2278~~ ~~2279~~ ~~2280~~ ~~2281~~

[illegible]

1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328
 2329
 2330
 2331
 2332
 2333
 2334
 2335
 2336
 2337
 2338
 2339
 2340
 2341
 2342
 2343
 2344
 2345
 2346

~~in the~~ in the atmosphere

18. *Adonidea* de *jug. ariet.*
 in *Arbor* *in* *Maia*. In *gl. ariet.*
 18. *Adonidea*

~~дождя~~ и в продолжение всего
на 3 часов и с полнотой.

ob'o is mit d'as d'usung mit 14.

Am mit d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung

6. Am d'usung d'usung d'usung d'usung

To d'usung d'usung d'usung d'usung

d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung

d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung

d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung

d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung
d'usung d'usung d'usung d'usung d'usung

For the Doulos who have been

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ.

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΗΣ.

†
ΩΑ

ΚΗΜ

ΕΙΣΗΚΕΣ

ΘΗΝΑΕ

ΗΣΙΣΣΥ

περιλαμβανόμενα 5.

4. Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΗΣ.

α. Μαρία Δέσ.

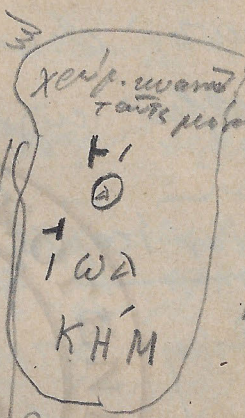
Ποιητής της εὐχαριστίας μου εὐχαριστώ

ὅτι μετέδωκεν ἡ χάρις σου ἵνα ἔχω

τὸ χάρισμα τῆς χάριτος σου καὶ ἵνα

ἐν τῇ χάριτι σου ἔσομαι ὡς ἐν ἡμέρᾳ

ἐν τῇ χάριτι σου ἔσομαι ὡς ἐν ἡμέρᾳ

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[illegible]

Ἄνθ' τῆς ἀγαθότητος ταύτης ἐκείνης
 ἡ ἀνιδίωτος τῶν ἐμμετρησμένων τῶν βλαβερῶν

E. H. Wagner zum Tagen,

Vaccinium m. 2. 9. 1877
 Apple 3. 12. 1877

...the ...
...the ...
...the ...

Wir werden auch hier
wird man auch hier

2/11/1901

31. ан. Вхрарм. [Н' Чуггары м

B. h. f. [unclear] [unclear] [unclear]

D. H. [unclear] [unclear]
 [unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
 [unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
 [unclear] [unclear] [unclear] [unclear]

vor! In der Zeit des Festes war
Herrn Stundt war in der
Zeit gewesen. — Herr Stundt

und nur 1000

*und nun antworten wir es sich nachher
apropos zu erörtern.*

1. *apertum* *et* *retractum* *in* *Ante*
in *opere* *et* *retractum* *in* *Ante*
in *opere* *et* *retractum* *in* *Ante*

at Spring 1890

12. Ο ΑΓΙΟΣ ΑΚΙΝΑΥΝΟΣ. — Έχει σεμνο-
τάτην καὶ ὠραίαν κεφαλὴν τῇ ἀριστερᾷ κρα-
τεῖ ἀπλοῦν Σταυρὸν μονόγραμμον καὶ ἔχει τὴν
αὐτὴν περιβολὴν καὶ στάσιν, ἣν ὁ ἀπέναντι
αὐτοῦ (11) ἅγιος Εὐστράτιος.

Ο
Α
Γ
Ι
Ο
Σ

Α
Κ
Ι
Ν
Δ
Υ
Ν
Ο

13. Ο ΑΓΙΟΣ ΕΛΠΙΔΗΦΟΡΟΣ. — Φέρει πλουσίαν Βυζαντιακὴν
περιβολὴν κρατῶν τῇ μεν δεξιᾷ Σταυρὸν, τῇ δ' ἀριστερᾷ τὸν ἐπεν-
δύτην αὐτοῦ.

14. Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΕΜΠΟΔΙΣΤΟΣ. — Νέος ἀγένειος φέρων λεπτοτά-
της τέχνης πορφυροῦν ἐπενδύτην, ποικιλλόμενον δι' ὠραιότητος
λευκῆς πτυχολογίας τῇ δεξιᾷ κρατεῖ ὡραῖον μέλανα Σταυρὸν μο-
νόγραμμον, τὴν δ' ἀριστερὰν αὐτοῦ ἔχει κεκαλυμμένην ὑπὸ τὸν
ἑαυτοῦ ἐπενδύτην.

15. [Ο ΑΓΙΟΣ ΠΗΓΑ]ΣΙΟΣ. — Μάρτυς φέρων ὠραίαν Βυζαντιακὴν
περιβολὴν, τῇ δεξιᾷ κρατεῖ Σταυρὸν ἐρυθρομέλανα, τῇ δ' ἀριστερᾷ
τὸν ἑαυτοῦ ἐπενδύτην.

16. [Ο ΑΓΙΟΣ] ΔΑ[ΜΑΣΟΣ] ; — Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἁγίου τούτου μάρ-
τυρος, ὡς καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ χεὶρ ἐστὶ κατεστραμμένη, φέρει ὡ-
ραῖαν λευκὴν περιβολὴν, κεκοσμημένην διὰ πλουσίας πτυχολογίας,
τῇ δὲ δεξιᾷ κρατεῖ Σταυρὸν, πρὸ σημείου τοῦτο τοῦ ἐν Χριστῷ αὐ-
τοῦ μαρτυρίου.

17. [Ο ΑΓΙΟΣ ...]ΟΣ. — Ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἁγίου
τούτου εἰσὶ κατεστραμμέναι, φέρει πλουσίαν στρατιωτικὴν στολὴν
τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατεῖ ξίφος ἐν ἐρυθρᾷ θήκῃ, ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ
χρυσᾷς ἀλύσει ἀνηρτημένον.

18. [Ο ΑΓΙΟΣ ΑΥΞΕΝ]ΤΙΟΣ. — Γέρων, τὴν αὐτὴν περίπου ἔχων

¹ Καὶ τῶν τεσσάρων δὲ τούτων ἁγίων Ἀκινδύνου, Ἐλπιδηφόρου, Ἀνεμπο-
δίστου καὶ Πηγασίου, ἐν Περσίδι τῷ 330 μαρτυρησάντων, ἡ Ἐκκλησία ποιεῖ-
ται μνείαν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ 2 Νοεμβρίου, ἀπέναντι δὲ τοῦ ἁγίου Πηγασίου (15)
φρονούμεν ὅτι εἰκονίζετο ὁ ἅγιος Ἀφθόνιος μαρτυρήσας μετὰ τῶν ἀνωτέρω
ἁγίων μαρτύρων.

περιβολὴν καὶ διατάξιν, οἷαν καὶ ὁ ἅγιος Ἀνεμπόδιστος (14) τῇ ἀριστερᾷ κρατεῖ Σταυρόν. *τῇ δεξιᾷ κρατεῖ Σταυρόν*

19. [Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ]. — Ἐσωτερικῶς φέρει ἀπαστράπτοντα λευκὸν χιτῶνα, διεζωσμένον διὰ μαύρης σχοινώδους ζώνης καὶ ἐπ' αὐτοῦ χρυσομέλανα ἐπενδύτην τῇ ἀριστερᾷ κρατεῖ Σταυρόν, τὴν δὲ δεξιὰν ἔχει ἐπὶ τοῦ στήθους.

20. [Η ΒΑΪΦΟΡΟΣ]. — Ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ λευκοῦ ὀναρίου (Ἰων. ιβ', 14) καθήμενος, καὶ ὑπὸ δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ συνοδευόμενος, ὧν εἰς ἀγένειος [Ἰωάννης], ὁ δὲ λευκόθριξ [Πέτρος], ἔρχεται εἰς Ἰερουσαλήμ, ἥτις φαίνεται ἀπέναντι, ὑπὸ κυκλικοῦ φρουρίου περιτειχισμένη, καὶ ἐξ ἧς ἐξέρχεται ὁ ὄχλος εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ. Ὁ Ἰησοῦς κρατεῖ εἰλητάριον, τὴν ἐπὶ τὸ ἐκούσιον πάθος κατα-

δικαστικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, ἥτις ἐστὶ δεδεμένη δι' ἱμάντων σχηματιζόντων τὸ ἱερὸν αὐτοῦ μονόγραμμα. Μικρὸς παῖς στρωννύει τὸ πορφυροῦν αὐτοῦ ἱμάτιον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἕτερος ἐπὶ δένδρου κόπτει τοὺς κλάδους τῶν βαίων τῶν φοινίκων¹.

21. [. . . .] ; Ἄνω τῆς παραστάσεως ταύτης, ἦν ἑτέρα μουσειακὴ παράστασις νῦν κατεστραμμένη, καὶ ἐν ἣ διεσώθησαν τρεῖς κεφαλαί, ὧν ἡ μία ἐστὶ τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς παραστάσεως ταύτης ὡς ἐκ τοῦ ὕψους καὶ τοῦ καπνοῦ ἐστὶ δυσδιάκριτος. Περὶ τὸ τρίθυρον τῆς ἀρκτικής πλευρᾶς, ἐντὸς μικρῶν κύκλων, ἐν προτομῇ, παρίστανται οἱ ὑπ' ἀριθ. 22, 23 καὶ 24 ἅγιοι οὗτοι.

22. Ο ΑΓΙΟΣ . . . ; [Δυσδιάκριτος ἡ ἐπιγραφὴ]. Ὁ ἅγιος οὗτος διετηρήθη καλῶς, ἔχει καλλιτεχνικωτάτην στάσιν, ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ ὠραιωτάτην καὶ συμπαθεστάτην πρὸς τὰ κάτω κλίσιν. Ὁ ἅγιος οὗτός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ καλλιτεχνικὸν ἔργον θαυμάσιον.

23. Ο ΑΓΙΟΣ . . . ; Μόλις διεσώθη τὸ ἡμῖς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

24. Ο ΑΓΙΟΣ . . . ; Ἐντελῶς κατεστραμμένος καὶ μόλις διεσώθησαν ψηφιδῶδες τινες.

25. [Η ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ]. — Σοβαρὰ καὶ αὐστηροῦ Βυζαντιακοῦ τύπου παράστασις τοῦ Σταυρικοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου. Δεξιᾷ τοῦ Ἰησοῦ ἴσταται μελανειμονοῦσα ἡ Θεοτόκος, τῇ μὲν δε-

¹ Ὁμοία παράστασις εὑρεται καὶ ἐν τῷ ἐν Πανόρμῳ Ναῷ τῆς Μαρτοράνας καὶ ἐν τοῖς ψηφοθετήμασι τῆς Βηθλεὲμ. Βενιαμίν, Προσκυνητάριον τῆς ἁγίας Γῆς, σ. 305.

Ξιζ δεικνῦσα τὸν ἐπὶ Σταυροῦ Ἰησοῦν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατοῦσα μανδήλιον πρὸς ἀπόμαξιν τῶν ἑαυτῆς δακρύων. Ἀριστερᾷ δὲ τῷ Ἰησοῦ ἵσταται ὁ ἡγαπημένος αὐτοῦ μαθητῆς Ἰωάννης, τῇ μὲν δεξιᾷ δεικνύων τὸν Ἰησοῦν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ ἄκρον τοῦ ἑαυτοῦ ἐπεινδύτου. Ἡ ἀρίστη περιβολὴ τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἡ καλλιτεχνικωτάτη διάταξις τῆς πτυχολογίας αὐτοῦ μαρτυροῦσι τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἐν τῇ Μονῇ Δαφνίου ψηφοθετημάτων, ἐφ' ᾧ καὶ τὴν εἰκόνα ταύτην τοῦ Ἰωάννου, ἐξ ἀντιγραφῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἐμμανουὴλ δημοσιεύομεν.

Ὁ Ἰησοῦς κρέμαται ἐπὶ Σταυροῦ φέροντος ὑποπόδιον, ἐφ' οὗ κεχωρισμένως εἰσὶ προσηλωμένοι οἱ πόδες αὐτοῦ, κατω δὲ τούτου κεῖται ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀδάμ. Τὸ ἄνω μέρος τῆς εἰκόνας, ἐφ' οὗ φαίνεται ὅτι εἰκονίζοντο Ἄγγελοι, ὧν ἔστι χατεστραμμένον· ἐν ὅλῃ τῇ παραστάσει ταύτῃ διεσώθησαν τρεῖς κεφαλαί.

26. [ΤΟ ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ].— Ἄνω τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου. Ἡ ἁγία Ἄννα κεῖται ἐπὶ κλίνης, ἣν ὑπηρετοῦσι τρεῖς θεραπαινίδες, δύο δ' ἕτεραι θεραπεύουσι τὸ βρέφος αὐτῆς. Ἐν ὅλῃ ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ διεσώθησαν ἑπτὰ κεφαλαί.

1 Ἰδὲ Μεγ. Ἀθανασίου λόγον εἰς τὸ ἅγιον Πάθος.

Ὁ ὑπὸ τὸν Σταυρὸν Ἰωάννης.

Ἡ ἐν τῇ Μονῇ Δαφνίου εἰκονισμένη εἰς τὸν Ἰωάννην ἀντιγραφὴ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἐμμανουὴλ.

27. [Η ΕΙΣ ΑΔΟΥ ΚΑΘΟΔΟΣ]. — Λαμπρά μουσειακή παράσταση και πολύπλοκος σύνθεσις.

Ὁ Ἰησοῦς νικητὴς τοῦ θανάτου συντρίβει τὰς χαλκὰς πύλας τοῦ Ἀδου, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ κρατῶν τὸν διὰ δύο κεραίων Σταυρὸν τῆς νίκης, καταπατεῖ τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους, τὸν Διάβολον, ἐν μορφῇ εἰδεχθοῦς καὶ ἀγρίου γέροντος παρισταμένου, φέροντος σιδηρὰ δεσμὰ εἰς τε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, τῇ δὲ ἀριστερᾷ ἀντιλαμβάνεται τοῦ ἰκετεύοντος αὐτὸν Προπάτορος, μεθ' ὃν ἀκολουθεῖ ἡ προμήτωρ Εὐα συνεκετεύουσα. Ὅπισω τοῦ Ἰησοῦ παρίσταται Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, τῇ μὲν ἀριστερᾷ κρατῶν περιειλιγμένον εἰλητάριον, τῇ δὲ δεξιᾷ δεικνύων τὸν Ἰησοῦν, κηρύσσοντα τοῖς ἐν Ἀδου Βασιλεῦσι, δικαίοις καὶ Προφῆταις τὸν ἐν σαρκὶ φανερωθέντα Θεόν¹.

Ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ εὐτυχῶς διεσώθησαν ἅπασαι αἱ κεφαλαί, ἐν ὧν ἑνδεκα.

28. Ἄνω τῆς παραστάσεως ταύτης [Αἱ ΜΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ]². — Ἐπὶ τοῦ τάφου Ἀγγελος ἐν λευκοῖς καθήμενος εὐαγγελίζεται ταῖς Μυροφόροις τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάστασιν. Ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ διεσώθησαν ἐν ὧν πρόσωπα τρία.

Ἀτυχῶς ὡς ἐκ τοῦ ὕψους καὶ τοῦ καπνοῦ ἡ εἰκὼν, ὡς καὶ ἡ ἐπιγραφή ἐστὶ δυσδιάκριτος³.

¹ Ἀκριβῶς οὕτως τὴν παράστασιν ταύτην περιγράφει ἡμῖν ὁ ἱερός Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός († 756· ἰδὲ Λόγον ἀποδεικτικὸν περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων. Τόμ. II, κεφ. ι', σ. 305, καὶ ἐφεξῆς.)

² Ἐν τῇ Βυζαντιακῇ ἀγιογραφίᾳ ὑπάρχουσι τρεῖς τύποι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· α') Αὐτὴ ἡ ἐκ τοῦ μνήματος τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, β') αἱ Μυροφόροι ἐπὶ τὸ μνημεῖον παρ' Ἀγγέλου τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου εὐαγγελιζόμεναι καὶ γ') ἡ εἰς Ἀδου τοῦ Κυρίου κάθοδος.

³ Οὕτως εἰκονίζεται ἡ παράστασις αὕτη καὶ ἐν τῇ ἐνταῦθα παρὰ τὴν Μητρόπολιν ἡρειπωμένῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἣ τῆς ἁγίας Φιλοθέης, ἣν πρὸ μικροῦ μετὰ μακροὺς ἀγῶνας καὶ κόπους, ἐκαθάρισε καὶ δεδόντως, ὡς πολῦτιμον ἱστορικὸν κειμήλιον, διέσωσεν ὁ ἀξιοτίμος τῆς πόλεως ἡμῶν Δήμαρχος κ. Τιμολέων Φιλίμων. Ἡ αὕτη παράστασις ὑπῆρχε καὶ ἐν τῷ περὶ τὴν Μητρόπολιν Ναῷ Παναγίας τῆς Γοργοπήκου, ἣν ὁμως ἀσθέστω ἐκάλυψαν ὠσαύτως ὁμοία παράστασις εὔρηται ἐν τῷ ἐν Ἀμπελοκήποις ἡρειπωμένῳ Ναῷ τῶν ἁγίων Πάντων ἢ τῶν ἁγίων Ὁμολογητῶν. Ἀκριβῶς δὲ ἐπὶ τοῦ Βυζαντιακοῦ τύπου τούτου τῶν Μυροφόρων ἐπὶ τὸ μνῆμα, στηρίζεται καὶ ἡ ὡς πρωτότυπος θεωρουμένη εἰκὼν τοῦ Duccio (1282—1320) ἣ ἐν Sienna τῆς Ἰταλίας εὑρισκομένη.

24. $\begin{matrix} \text{②} \\ \Delta N \\ \Delta P \\ O' \end{matrix}$ $\begin{matrix} NI \\ K \\ OC \end{matrix}$

23. PA
ΠΟΕ
C

[Faint handwritten notes, possibly bleed-through from the reverse side.]

21. H EΓΕΡCIC TΩ ΛΑΩ APX.

Γεννηθὲν τὸν 21^{ον} μηνὸς καὶ
4^{της} ἡμέρας μηνὸς ΙΑ. μὴ
ΤΙΒΕΡΙΑΔΕΩΣ.

23. ~~ὁ γὰρ Τίβεριος γέννησεν~~
~~τὸν 23^{ον} μηνὸς καὶ 3^{της} ἡμέρας~~
ἐν τῇ πόλει.

24. ὁ δὲ ἄγγελος ἀνέβη. ἀφ' οὗ
ἀποκαταστάσῃ τῇ πόλει ἡ πόλις

ἐκείνη. ἀφ' οὗ καὶ τὸ ἔθνος
τοῦ οὐρανοῦ
ὡς 22.23.24^{ος} ἀφ' οὗ ἀποκαταστάσῃ τῇ
πόλει, ὁ δὲ γέννησεν τὸν 24^{ον}
μηνὸς καὶ 24^{ης} ἡμέρας.

26. Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Μαχὲρ ἡ ἀνὰ τὴν ἀνομήθειαν ἐκ
καρτερίας Μελίτα ἡ ἀνὰ τὴν εὐδοκίαν
ἐκ τῆς ἀντιπροσώπου ἡ ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου

ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν
ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν
ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν
ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν

ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου

ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου
ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου ἀνὰ τὴν ἀντιπροσώπου

30. Ⓐ[†] ρ
 Γ 1
 ⚡ A
 ~

Der mi z dion nur beken
 rier vach zongung oberseßig
 w' gduß w beken mit f nation dion
 x'ig vduß (depu:) oberseßig
 m beken vduß.

Περὶ τὸ τρίθυρον τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς ἀρχικῶς ἐντὸς μικροῦ κύκλου ἦσαν τρεῖς ἅγιοι, ὧν διεσώθησαν οἱ ἐπόμενοι δύο.

29. Ο ΑΓΙΟΣ . . . ; — Δυσδιάκριτος ὡς ἐκ τοῦ ὕψους. *ΣΑΜΩΝΑΣ*

30. Ο ΑΓΙΟΣ . . . ; — Ὡσαύτως δυσδιάκριτος, καὶ οὐ διεσώθη *ΓΟΥΡΑΣ*
μόλις ἡ κεφαλὴ καὶ μικρὸν τμήμα τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ σώματος.

31. [Η ΨΗΛΑΦΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΩΜΑ]. — Ἀτυχῶς καὶ τῆς ὥραιας ταύτης μουσειακῆς παραστάσεως κατεστράφη ἅπαν τὸ ἄνω αὐτῆς μέρος. Ἡ παράστασις αὕτη ἔχει λαμπρὰς κεφαλὰς καὶ ἀρίστην καλλιτεχνικὴν σύνθεσιν, ἐν ὧν δ' ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ διεσώθησαν ὀκτὼ κεφαλαί.

12 κεφαλαί.

Ἐν τῷ θόλῳ.

32. [ΙΗΣΟΥΣ Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ]. — Ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ θόλου τοῦ Ναοῦ, εἰς κολοσσιαῖον μέγεθος εἰκονίζεται ὁ Ἰησοῦς τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν καθ' ὅλως ἰδιάζοντα τύπον, τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐφ' οὗ φέρεται Σταυρὸς κεκοσμημένος διπλῇ σειρᾷ μαργάρων. Τὸ μῆκος τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰησοῦ μέχρι τοῦ πηγώνος ἐστὶν 1,87, τοῦ δὲ λοιποῦ σώματος 1,65 τοῦ μέτρου, τὸ πλάτος, τῆς μὲν κεφαλῆς αὐτοῦ ἐστὶν 1,34, τοῦ δὲ σώματος 3,50, τὸ δὲ πλάτος τοῦ πεποικιλμένου ἐπικαλύμματος τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ ἐστὶν 1 μέτρον· ἐνῷ δὲ ἐν τοῖς ἀρχαίοις Βυζαντιακοῖς ἔργοις ἡ σφαγὴ τοῦ σώματος τοῦ Παντοκράτορος κατὰ κανόνα σχεδὸν εὔρηται ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ περὶ τὸν Παντοκράτορα γραφομένου πυλυχρώμου κύκλου, ἥτοι τοῦ οὐρανίου τόξου¹, ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ τοῦ Παντοκράτορος τῆς Μονῆς Δαφνίου τὸ κέντρον τοῦ κύκλου τούτου πίπτει ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἰησοῦ σιαγόνας.

Ὁ Ἰησοῦς ἐσωτερικῶς φέρει χιτῶνα βαθέως βυσσίνου χρώματος, κεκοσμημένον δι' ἐρυθροχρύσου πλατείας ταινίας [latus clavus], ἑξωτερικῶς δὲ φέρει ἐπενδύτην βαθέως κυανοῦ χρώματος· περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ γράφεται στέφανος συνιστάμενος ἐκ τριῶν γραμμῶν μέλανος, ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ χρώματος. Τὰ ἐπὶ τοῦ στεφάνου δ' αὐτοῦ ἐκ λευκοῦ χρυσοῦ τρία διαχωρίσματα δηλοῦσι τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ, ὃν ἀρχικῶς καὶ ἄνευ τοῦ στεφάνου, εἰς ἀρχαίας εἰκόνας καὶ

¹ Ὡς τοῦ Παντοκράτορος τῆς Μονῆς Καισαριανῆς καὶ ἄλλων.

εἰς Βυζαντιακὰ τοῦ Η' καὶ Θ' αἰῶνος νομίσματα βλέπομεν¹.

Τὴν εἰκόνα δὲ ταύτην τοῦ Παντοκράτορος, πρὸς τὰς λοιπὰς ἐν τῷ Ναῷ μουσειογραφίας συγκρίνοντες, προφανῶς βλέπομεν τὴν μεγίστην καλλιτεχνικὴν διαφορὰν καὶ ἀντίθεσιν ταύτης πρὸς τὰ λοιπὰ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἔργα, καθόσον μεταξὺ τῶν ἀρίστων ἐν τῷ Ναῷ μουσειακῶν συνθέσεων (ὡς τοιαῦταί εἰσιν ἡ παράστασις τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῆς Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου, τῆς εἰς Ἄδου τοῦ Ἰησοῦ καθόδου καὶ τοῦ ὑπὸ τὸν Σταυρὸν ἱσταμένου ἡγαπημένου μαθητοῦ Ἰωάννου), ἡ εἰκὼν αὕτη τοῦ Παντοκράτορος ἐστὶ μετριωτάτης τέχνης, ὡς αἱ ῥυτίδες τοῦ προσώπου καὶ ἡ διάταξις τῶν δακτύλων ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τῆς δεξιᾶς, σαφῶς μαρτυροῦσι τοῦτο.

Τὴν μεγίστην δὲ ταύτην καλλιτεχνικὴν διαφορὰν καὶ ἀντίθεσιν τῆς εἰκόνης ταύτης τοῦ Παντοκράτορος πρὸς τὰ λοιπὰ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ μουσειογραφικὰ ἔργα δὲν ἐξηγοῦμεν ἄλλως, ἢ ὅτι ὁ ψηφισθῆναι εἰς πάσας μὲν τὰς λοιπὰς μουσειογραφίας καὶ ἀπεικονίσεις ἐλευθέρως ἀνέπτυξε τὴν δύναμιν τῆς ἑαυτοῦ τέχνης, ἐν μόνῳ δὲ τῷ Παντοκράτορι, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν πολλὰν ἀρχαιότητα, ἠθέλησεν ὅπως τηρήσῃ ἀρχαιότερον τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ τύπον.

Ὅτι δὲ ὁ τύπος οὗτος τοῦ Παντοκράτορος ἀναφέρεται εἰς ἀρχαιότεραν ἐποχὴν, σαφῶς ἀποδείκνυται ἐκ Βυζαντιακῶν νομισμάτων, εἰς ἃ πανομοιότυπως ἡ παράστασις αὕτη τοῦ Ἰησοῦ εὐρήνται.

Οὕτω τὰς ἀρχὰς τοῦ τύπου τούτου τοῦ Παντοκράτορος τῆς Μονῆς Δαφνίου εὐρίσκομεν εἰς νομίσματα τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστιανοῦ Β. τοῦ ῥινοτήτου (685—695)² καὶ πάλιν εἰς νομίσματα τοῦ αὐτοῦ, μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου τοῦ Δ. (705—711)³, εἶτα δὲ ἐπὶ νομισμάτων Μιχαὴλ Α. τοῦ Ῥαγκαβέ (811—813)⁴, Μιχαὴλ Γ. καὶ Θεοδώρου (842—856)⁵, τοῦ αὐτοῦ μόνου (856—866)⁶ Κωνσταντίνου τοῦ Ι' καὶ Ῥωμανοῦ Β. τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

¹ Ἰδὲ Sabatier. Description général des Monnaies Byzantines. Τόμ. II. Pl. XXXVII 2, 11. Pl. XXXVIII. 9, 12. Pl. XLII. 1, 12.

² Sabatier τόμ. Β', σ. 23, 24. Pl. XXXVII. 2, 11.

³ Αὐτόθι τόμ. Β', σ. 32, 35. Pl. XXXVIII. 9, 12.

⁴ Αὐτ. τόμ. Β', σ. 76, 78. Pl. XLII. 1.

⁵ Αὐτ. τόμ. Β', σ. 100. Pl. XLIV. 7.

⁶ Αὐτ. τόμ. Β', σ. 101. Pl. XLIV. 12.

(948—959)¹ Νικηφόρου Β. καὶ Βασιλείου Β. (963—969)² καὶ Ἰωάννου τοῦ Τζιμιτζῆ (969—976)³.

Τὸν καὶ μέχρι τῶν ἐλαχίστων ὅμως πανομοιότυπον σχεδὸν τύπον τοῦ Παντοκράτορος τούτου τῆς Μονῆς Δαφνίου εὐρίσκομεν εἰς χρυσᾶ νομίσματα τῶν Αὐτοκρατόρων Βασιλείου τοῦ Β' καὶ Κωνσταντίνου τοῦ ΙΑ' (976—1025)⁴, δὲ ἐνταῦθα καὶ δημοσιεύομεν καὶ ἐν ᾧ τὸ ἐντελὲς πανομοιότυπον βλέπομεν μεταξὺ τῶν δακτύλων ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τοῦ Κυρίου, πρὸς τοὺς δακτύλους ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τοῦ Παντοκράτορος τῆς Μονῆς Δαφνίου⁵.

Ἐκ τῆς παραβολῆς δὲ τοῦ τύπου τούτου, πρὸς τὸν Παντοκράτορα τῆς Μονῆς Δαφνίου, σαφῶς νομίζομεν καταφαίνεται, ὅτι ὁ ψηφοθέτης τοῦ Παντοκράτορος τῆς Μονῆς Δαφνίου εἶχεν ὑπ' ὄψιν ἀρχαιότερον προηγθέντα αὐτοῦ Βυζαντιακὸν τύπον, ἐξ οὗ ἡ μεγίστη καλλιτεχνικὴ διαφορὰ καὶ ἀντίθεσις τούτου, πρὸς τὰς λοιπὰς ἐν τῷ Ναῷ εἰκόνας, περὶ ἧς ἀνωτέρω εἵπομεν.

Ὁ Buchon, λόγον περὶ τοῦ Παντοκράτορος τῆς Μονῆς Δαφνίου ποιούμενος, λέγει ὅτι αὗτος ὑπενθυμίζει τὸν ἐν Cefalù τῆς Σικελίας Παντοκράτορα μᾶλλον, ἢ τὸν ἐν Monreale «La route», λέγει, «est ornée d'un Christ bénissant de la droite, avec un livre dans la main gauche, qui rappelle celui de l'église de Cefalù en Sicile plus encore, que celui de Monreale, et est exécuté en mosaïque⁶».

Ἐπὶ τούτῳ ὅμως ἀμφοτέρως τὰς Μητροπόλεις ταύτας τῆς Σι-

¹ Sabatier, τόμ. Β', σ. 128, 129. Pl. XLIV. 18, 19.

² Αὐτ. τόμ. Β', σ. 134, 136. Pl. XLVII, 10, 11, 12.

³ Αὐτ. τόμ. Β', σ. 138, 141. Pl. XLVII. 17. Pl. LXVIII. 2, 5, 6, 7, 8

⁴ Αὐτ. τόμ. Β', σ. 144, 147. Pl. XLVIII. 10.

⁵ Ἄν κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον εὗρηται οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀρχαιότερα Βυζαντιακὰ νομίσματα, ἀγνοοῦμεν, καθόσον γράφοντες ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν ἐστὶ κεκλεισμένον τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον, δὲν δυνάμεθα ὅπως ἰδῶμεν αὐτὰ τὰ πρωτότυπα νομίσματα· τὸν ἀνωτέρω δὲ τύπον ἐλάβομεν ἐκ νομίσματος ἀνήκοντος τῇ ἰδιωτικῇ συλλογῇ τοῦ ἀρχαιοφίλου καὶ φιλομούσου φίλου ἡμῶν κ. Δ. Παπαγεωργίου.

⁶ La Crèce cont. σ. 131.

" ποταμός δὲ τῆς ἐνθάδε πεδιάδος
ὡς εἰς ἑκατόντα ἔσται πλάτος."

Περὶ γ. 550.

4. ἀντιπρὸς δὲ τῇ πεδιάδι
ὁ ὅτις ἐν τῇ ἐνθάδε πε-
διάδι. " Κασπία. II. γ. 412.

ριθμὸν 2, ἐκ τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Ἰησοῦ χρυσοῦ δαπέδου τοῦ θόλου.

Τὸ οὐράνιον τόξον

Ὁ θόλος τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν μυστικῶν θεωριῶν τῆς Ἐκκλησίας, σημαίνει τὸν **Οὐρανόν**, ἀφ' οὗ, ὡς ἀπὸ θρόνου δόξης, ἐν μέσῳ τῶν οὐρανίων Δυναμέων, καθήμενος **ΙΗΣΟΥΣ Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ** ἐπιβλέπει ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, συνέχων, ἐφορῶν καὶ εὐλογῶν τὰ σύμπαντα, ἀφ' οὗ, ὡς ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου τῆς θείας Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἐμφανίζεται τοῖς βροτοῖς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρὸς, ὁ Κύριος ἡμῶν **ΙΗΣΟΥΣ «Φῶς τοῦ κόσμου»** φωτίζον καὶ ἀγιάζον τὰ ὑπ' αὐτόν, δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ διὰ πάντων τῶν αἰώνων συνερχόμενα πληρώματα τῶν Ὁρθοδόξων¹. Ὅπως δὲ καταφανέστερον τοῦτο οἱ Βυζαντιανοὶ ἀγιογράφοι δηλώσωσι, περὶ τὸν Παντοκράτορα ἔγραφον κύκλον ποικίλαις βαφαῖς, σημαίνοντα τὸ οὐράνιον τόξον, ὅπερ κατακοσμεῖ τὸν Οὐρανόν, καὶ μεγαλοπρεπῶς οἶονεὶ περιβάλλει τὸν ἐν οὐρανοῖς οἰκοῦντα Κύριον². Τοῦτο δὲ τὸ οὐράνιον τόξον σημαίνει ὁ περὶ τὸν Παντοκράτο-

¹ Ἐφ' ᾧ καὶ ὁ Φῶτιος ἐν τῇ ἐκφράσει αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν τοῖς Βασιλείοις Νέας Ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου, τῆς ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα οἰκοδομηθείσης περὶ τοῦ Παντοκράτορος λέγει· «ἐπ' αὐτῆς γὰρ τῆς ὀροφῆς ἀνδρείκελος εἰκὼν μορφὴν φέρουσα τοῦ Χριστοῦ πολυανθέσι ψηφίσιν ἐγγέγραπται· εἴποις ἂν αὐτὸν *τὴν γῆν ἐφορᾷ καὶ τὴν περὶ ταύτης διανοεῖσθαι διακόσμησίν τε καὶ κυβέρνησιν*.» Γ. Κωδ. ἔκδ. Βόννης, σ. 199, 122.

² Ματθ. ς' 9. Ἐν δὲ τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν ζωγράφων ἀναγινώσκομεν· «Ὅταν πρόκηται ἵνα φιλόεσσαν ἐκκλησίαν διαγράψῃς κατὰ πρῶτον γράψον περίξ τοῦ ὀμφαλοῦ τῆς ὑπερτάτης φιάλης κύκλον βαφαῖς ποικίλαις τόξῳ ὅμοιον τῷ ἐν καιρῷ βροχῆς φαινομένῳ· ἐν τῷ κύκλῳ δὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εὐλογοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς· διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς φέροντα Εὐαγγέλιον ἐπὶ τοῦ στήθους» Ἐρμ. τῶν ζωγράφων σ. 249. Καὶ διὰ τοῦτο περὶ τὸν Παντοκράτορα ἐπέγραφον πάντοτε τὰς σχετικὰς ταύτας ῥήσεις· «† Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος, » ἐξ ὕψους κατοικητηρίου αὐτοῦ ἐπέβλεψεν εἰς πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν » γῆν, ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν. » «† Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, » ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. » «† Ἴδετε, » ἴδετε ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν ἐμοῦ» [Δευτ. λβ' 39] ἐγὼ ἐποίησα » γῆν καὶ ἄνθρωπον ἐπ' αὐτῆς, ἐγὼ τῇ χειρὶ μου ἐστερέωσα τὸν οὐρανόν» [Ἠσ. με' 12.] «† Οὐρανὸς πολύφωτος ἡ Ἐκκλησία ἀνεδείχθη ἅπαντας φωταγωγοῦσα τοὺς πιστοὺς, ἐν ᾧ ἰστώτες κραυγάζομεν τοῦτον τὸν οἶκον στερέωσον

ρα τῆς Μονῆς Δαφνίου εἰκονιζόμενος πολύχρωμος κύκλος, ἔχων πλάτ. 0,40, καὶ συνιστάμενος ἐκ τῶν ἐξῆς χρωμάτων· 1) ἐξ ἐρυθροῦ· 2) μέλανος· 3) ἐρυθροῦ· 4) βύσσου ἀνοικτοῦ· 5) χρυσοῖ-
δοῦς· 6) πρασίνου ἀνοικτοῦ· 7) πρασίνου βαθέος· 8) μέλανος καὶ
9) ἐρυθροῦ¹.

Ταῦτα περὶ τοῦ οὐρανόυ τόξου καὶ τοῦ Παντοκράτορος τῆς Μονῆς Δαφνίου, ὅστις διὰ τοῦ μεγάλου καὶ καταπληκτικοῦ αὐτοῦ μεγέθους θαυμαστικῶς ἐν ἑαυτῷ συγκεντροῖ ἅπασαν τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ Ναοῦ μουσειογραφικὴν διάταξιν, καὶ πρῶτῃ ποδὶ συναρπάζει τὴν προσοχὴν καὶ τὰ βλέμματα πάντων τῶν ἐν τῷ Ναῷ εἰσερχομένων.

Οἱ Προφῆται.

Περὶ τὸν Παντοκράτορα δέ, ἥτοι ἐπὶ τοῦ τυμπάνου τοῦ θόλου εἰκονίζονται 16 τῶν Προφητῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι ἀτυχῶς διερρύησαν καὶ κατεστράφησαν, καὶ ὧν ἡ σειρὰ ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ προφήτου Μωϋσέως οὕτως·

33. [Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΜΩΥΣΗΣ]². — Παρίσταται νέος ἀγένειος, ὡς ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 52 παραστάσει τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ ὡς εἰς ἀρχαιοτάτας εἰκόνας καὶ ἀναγεγλυμμένας παραστάσεις ἀρχαίων χριστιανικῶν λαρινάκων ἐν ταῖς Κατακόμβαις παρίσταται.

Ταῖς δυσὶ δ' αὐτοῦ χερσὶ κρατεῖ τὴν γραφικὴν αὐτοῦ ῥήσιν·

»Κύριε» «† Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ Κόσμου ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπα-
»τήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ· ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.» Λαμπρῶς δὲ ἡ ὅλη αὕτη μετὰ τῶν οὐρανίων Δυνάμεων παράστασις τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ καταχρύσου καὶ φωτεβόλου θόλου τῶν ἀρχαίων Ἐκκλησιῶν ὑπομιμνήσκει ἡμῖν τὴν θαυμαστὴν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἡσαΐου «ἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπ' ἡρμένου καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ Σεραφεῖμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ.» [Ἡσ. ζ'. 1—2]. Τοιοῦτον τὸ θεολογικὸν μεγαλεῖον καὶ τὸ μυστικὸν σημανόμενον τῶν Βυζαντιακῶν Χριστιανικῶν θόλων.

¹ Ὁμοίος τοιοῦτος πολύχρωμος κύκλος εὑρεῖται περὶ τὸν Παντοκράτορα [ὁ Ἐμμανουήλ] τοῦ ἐν Βενετίᾳ τοῦ ἁγίου Μάρκου, περὶ τὸν Παντοκράτορα τῆς Μονῆς Καισαριανῆς καὶ ἀλλαχοῦ.

² Προφητῶν τινῶν τὰ ὀνόματα συνεπληρώσαμεν ἐκ τῶν προφητικῶν αὐτῶν ῥήσεων.

11 αρ η̄ ~~Βασ~~ (Ανείδος τῶν Βουζακῶν)

καὶ χερρετα ποτὶ, ἰθὺς ὅταν καὶ
παρθεῶν καὶ χερσὶν κεντηθῶν ρ.
αὐτῶν } ^{Βασ οὐ Βουζακῶν} μετα ταῦτα οἱ δεῖντα
τῶν Αἰθῶν γινόμεναι, καὶ καὶ τῶν ἡμῶν
εἰσαγγεῖα τῶν κορόων παροῶν, καὶ
ἀναδύσας ποτὶς ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν
καὶ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ἰσθμῶν, καὶ
τῶν ἰσθμῶν καὶ τῶν ἰσθμῶν,

Γοναί, οἱ 878. Βουζακῶν

11 βῆναι οὐ Βασίλειον ^{ὅταν ἀνέγεραι ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν}
καὶ μετὰ τὴν οἰκίαν Μιχαήλ ἀνέγει
καὶ μετὰ τὴν οἰκίαν Μιχαήλ ἀνέγει
καὶ μετὰ τὴν οἰκίαν Μιχαήλ ἀνέγει

